

JAK ČÍST LEXIKON MÍSTNÍCH JMEN?

Přečtěte si následující hesla z lexikonu *Místní jména v Čechách* od Antonína Profouse.

Co znamená jméno Lhota? Jaké informace o něm lze z lexikonu získat?

Jm. **Lhota** se u nás vyskytuje velmi často. Vzniklo ze stč. *lhota, lhóta, y, f.* 'polehčení, osvobození, svoboda', srov. stsl. *lbgota* 'levitas' a adj. *lbgŭkŭ* 'lehký' (Geb. Sl. stč. II, 245). To jméno dostávaly osady zakládáné na půdě lesní, kde byli osadníci osvobozeni do jisté lhůty, t. j. na přesně smluvený počet let ode všech platů za práci s vykácením lesa a vzděláním půdy. Říkalo se o nich, že jsou na lhotě. Pro veliký počet bylo je třeba rozlišovati a to se dělo buď přidáváním jména jejich rychtáře nebo prvního hospodáře — proto se ovšem ten přívlastek časem měnil — nebo podle jejich podoby n. tvaru, podle polohy, podle bývalé vrchnostenské příslušnosti, podle stáří a jiných okolností.

Lhotka, n. ves u Hlavatec mezi *Bechyní* a *Soběslaví*: 1452 hered. suam in Wyhnaniczich — in Lhotka curias rust. desertas, in Hlawatczich, RT. II, 224.

Lhota, n. ves u Podolí v okolí *Bernartic* sz. od *Bechyně*: 1477 vzal v Podolí (!) tvrz pustou — v Lhotě ves pustou — a mlýn pod Podolí, v Rakově ves celú, RT. II, 373; ok. 1584 dělení lesův podolských a lhotských — ves pustá Lhota, Sedl. z A. bechyň.

Lhotka (lid. ve Lhotce, do Lhotky, lhoteckej), ves (m. o. *Svináře*) 10½ km jv. od *Berouna*: 1554 tvrz Wsseradicze — vsi pusté Drahłowicze a Lhotu, DZ. 11 H 3'.

Lhotka, dvůr u Spál. Poříčí 4½ km sv. od *Blavie*: 1542 (1532) povinni budú jí postúpiti Porziczij tvrzi — k tomu Ziakawu tvrz — ves Kundraticze, Lhotku, DZ. 3 E 25.

← Etymologický výklad

Etymologie je lingvistická disciplína, která se zabývá původem slov, jejich historickým vývojem, změnami významu, hláskovými změnami a vztahy mezi slovy v různých jazycích

Zkratky:

stč. = staročesky

f. = femininum (ženského rodu)

stsl. = staroslověnsky

adj. = adjektivum (přídavné jméno)

Geb. Sl. stč. = Slovník staročeský Jana Gebauera (1838–1907), unikátní dílo popisující slovní zásobu staré češtiny

← Rozbor jednotlivých toponym

n. ves = neexistující ves (údaj k r. 1923)

lokalizace

nejbližší okresní město (politické okresy podle správního členění, které platilo ve 20. a 30. letech 20. století)

lidové podoby jména

m. o. = místní obec (nejnižší jednotka tehdejší správní struktury)

datum písemné zmínky a odkaz na pramen

DZ. = Desky zemské (veřejné zápisy vlastnických práv k nemovitostem a rozhodnutí zemského soudu)

1542 (1532) – datum označuje rok zhotovení písemného pramene, datum v závorce je rok, ke kterému se písemná zmínka vztahuje

Úkol 1: Přesná poloha první Lhotky (u vsi Hlavatec) a Lhoty u Podolí v jižních Čechách není známá. Jaké prameny či metody byste použili při hledání zaniklé osady či vesnice, o které existuje pouze jediná zmínka v písemných pramenech?

Poslední dvě Lhotky lokalizujte na mapě ČR, např. na webové stránce <https://mapy.cz>

Nacházejí se v jejich okolí i jiná kolonizační jména? (pomůže vám badatelská lekce „toponyma“)

Úkol 2: V lexikonu *Místní jména v Čechách* od A. Profouse nebo *Místní jména na Moravě a ve Slezsku* od L. Hosáka a R. Šrámka vyhledejte jméno vztahující se k místu vašeho bydliště a bližší informace o něm. Toponyma můžete vyhledat také v digitalizované verzi lexikonu A. Profouse zde: <https://mjc.ujc.cas.cz/>